

ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συχνά διαβάζουμε ή ακούμε ιστορίες από τη ζωή μαρτύρων, δηλαδή αγίων ανθρώπων που μαρτύρησαν για τη χριστιανική πίστη. Ωστόσο οι άγιοι μάρτυρες δεν είναι άνθρωποι μιας άλλης, μακρινής εποχής. Μάρτυρες υπάρχουν και σήμερα! Σε πολλές περιοχές του κόσμου όποιος δηλώνει Χριστιανός, και μάλιστα Ορθόδοξος, γνωρίζει ότι κινδυνεύει άμεσα να χάσει τη ζωή του. Συχνά ακούμε για φοβερούς διωγμούς που ξεσπούν εναντίον των χριστιανών στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, στη Συρία και στην Αίγυπτο. Είναι ολοφάνερη η μανία του φθονερού διαβόλου ο οποίος δεν παύει να εξαπολύει τις σφοδρές επιθέσεις του εναντίον της Εκκλησίας. Μέσα όμως από αυτό το καμίνι του ανελέητου διωγμού και των φρικτών βασανιστηρίων αναδεικνύονται μορφές ηρωικές, οι άγιοι μάρτυρες, γνωστοί και άγνωστοι, που λάμπουν σαν αστραφτερά διαμάντια με την ακλόνητη πίστη, την υποδειγματική υπομονή και την αξιοθαύμαστη γενναιότητά τους.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Πολλές φορές έχουμε μιλήσει για ιστορίες Μαρτύρων της Εκκλησίας μας.

1. Τι είναι αυτό που μας εντυπωσιάζει από τους βίους των αγίων Μαρτύρων; (...)

Το πλήθος και η σκληρότητα των βασανιστηρίων. Εικόνες φρίκης που ξεπερνούν κάθε θηριωδία! Αυτοκράτορες και λαός, αρέσκονταν να διασκεδάζουν με τα απάνθρωπα αυτά θεάματα. Αυτό όμως δεν είναι το μοναδικό εντυπωσιακό στοιχείο από τη ζωή των αγίων Μαρτύρων. Ας τους θαυμάσουμε σε όλες τις φάσεις του μαρτυρίου τους:

α. Διάταγμα και συλλήψεις. Οι φάσεις του Μαρτυρίου αρχίζουν από τη σύλληψη. Το Αυτοκρατορικό Διάταγμα εξαγγέλλει τους όρους του διωγμού σε όλη την αυτοκρατορία. Πώς το ακούνε οι Χριστιανοί; Τι κάνουν; Τα παλαιοχριστιανικά κείμενα μας πληροφορούν για ενθουσιαστική ατμόσφαιρα! Η χριστιανική κοινότητα κάθε περιοχής είναι έτοιμη να δώσει τη μάχη με τις αντίχριστες δυνάμεις. Ακατανόητη για εμάς η σφοδρότητα του πόθου τους για το μαρτύριο.

Βέβαια, δεν εκτίθενται σε κίνδυνο δίχως λόγο. Αυτό ήταν η γραμμή της Εκκλησίας. Όταν όμως το απαιτούσαν οι καιροί, έσπευδαν μετά χαράς να ομολογήσουν την πίστη τους στον Χριστό, αρνούμενοι την προσκύνηση του αυτοκράτορα ή λίγα σπυριά λιβάνι στους βωμούς των θεών! «Προθυμία αρρήτω επήδων επί την πυράν»! Δήλωναν μπροστά στο βήμα του δικαστή με παρρησία ότι είναι χριστιανοί και κανένα βασανιστήριο δεν μπορούσε να τους «χωρίσει από την αγάπη του Χριστού»!

β. Ανακρίσεις και δικαστήρια. Παρουσιάζονταν μπροστά σε ανακριτές και δικαστές, υπάτους και ανθυπάτους, «βασιλείς και ηγεμόνες» σε όλο το εύρος της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, Χριστιανοί, κάθε τάξεως και ηλικίας, κάθε φύλου, για την ανάκριση. Αυτοκρατορικοί, συγκλητικοί και δούλοι! Ένδοξοι αξιωματικοί και απλοί στρατιώτες. Νέοι και νέες! Μητέρες, παιδιά, νήπια! Επίσκοποι και Λειτουργοί της Εκκλησίας!

Χαρακτηριστικές είναι οι παρεμβάσεις και επεμβάσεις νεαρών Χριστιανών, που κατά την ώρα της δίκης έσπευδαν να υπερασπιστούν τους δικαζόμενους αδελφούς, αψηφώντας το ότι δήλωναν έτσι τη χριστιανική τους ταυτότητα και έσπευδαν στη σύλληψή τους.

—«Μέχρι τίνος την εμήν, ώμως ούτως βασανίζεις αδελφήν»; Διαμαρτύρεται μία νέα, που παρακολουθεί τους βασανισμούς άλλης νέας. Και βέβαια συλλαμβάνεται. Αλλά όχι μόνο δεν δέχεται να θυσιάσει στους θεούς, αλλά και με «λάκτισμα (κλωτσιά) ανατρέπει την πυράν»!

Ο νεαρός Απφιανός στην Καισάρεια είχε τη γενναιότητα και την τόλμη κατά την ώρα επίσημης θυσίας από τον ηγεμόνα Ουρβανό, να διασχίσει τη στρατιωτική του φρουρά, να του αρπάξει το δεξί χέρι και να σταματήσει τη θυσία! Δεν επιτρέπεται «καταλιπόντας τόν ένα και μόνον αληθή Θεόν, ειδώλοις και δαίμοσι θύειν»! ...

Αναρίθμητες οι θαρραλέες ομολογίες!... Εκπληκτική η απάθεια και η χαρά τους στο αντίκρισμα των βασανιστικών οργάνων, της πυράς, των θηρίων!... Χαρακτηριστική η γλυκύτητα, η ιλαρότητα, η ειρήνη στο πρόσωπό τους· η ωραιότητα, η ανεξικακία, η συμπάθεια προς τους βασανιστές τους και τον αφηνιασμένο όχλο. Στάση γενναία και ήρεμη! Ο λόγος τους, ομολογία Πίστεως και αγάπης στον Χριστό. Προσπάθεια και προσευχή τους, η σωτηρία των δημίων τους και του μανιασμένου πλήθους.

Συχνά οι ανακρίσεις συνοδεύονται με δελεαστικές προτάσεις και υποσχέσεις για «λαμπρό μέλλον», οι οποίες βέβαια τυγχάνουν τέλειας περιφρόνησης. Άλλοτε υποφέρουν χλευασμούς, εμπαιγμούς και εξευτελισμούς του άγριου όχλου, βασανιστήρια ψυχικά και σωματικά. Τίποτε όμως από αυτά δεν τους λυγίζει!

γ. Φυλακή. Ό,τι χειρότερο διέθετε η Ρώμη για τους καταδίκους της, ήταν οι φυλακές των χριστιανών Μαρτύρων! Τόπος ολοσκότεινος, χωρίς αερισμό, με φοβερή δυσσομία και με τα πληγωμένα σώματα δεμένα σφιχτά στα σιδερένια δεσμά. Τα πέλματα των ποδιών για αποφυγή δραπέτευσης, χωμένα σέ υποδοχές χοντρών ξύλων στερεωμένων στο έδαφος· που σημαίνει καθήλωση· αφάνταστη δυσκολία για τον εξαντλημένο Μάρτυρα να γείρει λίγο για... ύπνο(!) στο υγρό χώμα. Πείνα! Δίψα! Πολλοί πέθαιναν εκεί μέσα!

—Και οι Μάρτυρες; Τι έκαναν μέσα στη φυλακή; Θρηνούσαν; Βογκούσαν; Αντάλλαζαν λόγους μίσους για τους βασανιστές τους; Ποια να ήταν η ψυχολογία τους; (...)

Τα πάμπολλα «Μαρτυρολόγια» της εποχής μας λύνουν την απορία: ψαλμούς και ύμνους και δοξαστικά αντηχούσαν οι φυλακές! Τους ακούμε να ψέλνουν και να προσεύχονται:

—«Κύριος ποιμαίνει με και ουδέν με υστερήσει! Είς τόπον χλόης εκεί με κατεσκήνωσεν»!...

—«Αίνει, η ψυχή μου, τόν Κύριον!... Ψαλώ τῷ Θεῷ μου έως υπάρχω...»

Ας θυμηθούμε και μία προσευχή της τυφλής Μάρτυρος Καικιλίας:

—«Σε ευχαριστώ, Κύριε Ιησού, που με αξίωσες να υποφέρω προς δόξαν Σου. Σε αγάπησα στην ειρήνη· Σέ αγάπησα σε μέρες χαράς· και τώρα στον πόνο, Σε αγαπώ ακόμα περισσότερο. Είναι τόσο γλυκύτερο για μένα να βρίσκομαι εδώ (στον τόπο του μαρτυρίου), όπως και Σύ άλλοτε υπήρξες ξαπλωμένος επάνω στο Σταυρό...»!

Παράλληλα η Εκκλησία φρόντιζε να ενισχύει τους Μάρτυρες στις φυλακές με το τελευταίο ουράνιο εφόδιο της Θείας Κοινωνίας. Και η σκοτεινή φυλακή γέμιζε Φως ουράνιο. Τα πρόσωπα των Μαρτύρων φεγγοβολούσαν αγιότητα και χάρη. Πώς να μην εκπλήσσονται οι ειδωλοάτρες δέσμοι και δεσμοφύλακες και να μην τους ακολουθούν ως Χριστιανοί στο μαρτύριο!

δ. Τα βασανιστήρια. Είναι ατελείωτος ο κατάλογος των βασανιστηρίων που υπέφεραν οι άγιοι Μάρτυρες: Κρέμασμα και φωτιά από κάτω, σουβλερά χτένια και νύχια, χάλκινες πυρακτωμένες λεπίδες, σπάσιμο άκρων, εξαρθρώσεις, διαμελισμοί, τροφή των πεινασμένων θηρίων του αμφιθεάτρου, ... και ό,τι ακόμα η σατανική εφευρετικότητα των βασανιστών μπορούσε να επινοήσει!...

2. Πώς άντεχαν όμως σε τέτοιους πόνους; Απορεί κανείς, πώς άντεχαν τη σωματική αυτή αφόρητη οδύνη, όταν η πιο απλή πληγή στο σώμα μας μάς γίνεται κάποτε δυσβάσταχτη; (...)

α. Είχαν **θερμή αγάπη** προς τον Λατρευτό τους Νυμφίο, τον Κύριο Ιησού Χριστό. Αγάπη «κραταιά ως θάνατος» (Άσμ. η' 6), η οποία, δηλαδή, είναι δυνατή και ακαταμάχητη σαν τον θάνατο. Οι χριστιανοί μάρτυρες αισθάνονταν βαθιά μέσα τους σφοδρή αγάπη προς τον Κυρίο ο Οποίος θυσιάστηκε υπέρ ημών και με την σταυρική Του θυσία έγινε ο πρώτος και ο αρχηγός της χορείας των αθλοφόρων Μαρτύρων. Σας γράφω ζωντανός, λέει ο θεοφόρος άγιος Ιγνάτιος, επιθυμώντας να αποθάνω για τον Χριστό κι αυτό διότι «ο εμός έρωσ εσταύρωται», δηλαδή, ο δικός μου έρωτας έχει σταυρωθεί. Τόσο δυνατή ήταν η αγάπη που ένιωθε ο Άγιος προς τον Χριστό.

β. **Με τη θεία Χάρη.** Είχε αποδειχθεί από ομολογίες μαρτύρων ότι ο Κύριος παράστεκε τους αγωνιστές Του. Έκτακτη, ειδική θεία Χάρη τους δινόταν στο Μαρτύριο και τους ενίσχυε. Ναι μεν ένιωθαν τους πόνους στο ακέραιο, αλλά ο Κύριος συνέπασχε μαζί

τους. Σήκωνε μαζί τους το βάρος της φρικτής οδύνης τους. Οι άγιοι Μάρτυρες κατά την ώρα των φοβερών μαρτυριών απολάμβαναν ζωντανή επικοινωνία με τον Θεό. Το πρόσωπό τους αντικατόπτριζε το φως του Αγίου Πνεύματος. Οι δικαστές του Πρωτομάρτυρα Στεφάνου «είδον το πρόσωπον αυτού ώσει πρόσωπον αγγέλου»!

Έτσι, με τις ουράνιες αυτές ενισχύσεις και με το προσωπικό τους σθένος, καρπό της αγάπης τους προς τον Χριστό, οι Μάρτυρες καταγέλασαν τους τυράννους και θριάμβευσαν εκμηδενίζοντας τη δύναμη των θηριωδών αυτοκρατόρων.

Με το φωτεινό τους παράδειγμα όχι μόνο αυξάνει το πλήρωμα της Έκκλησίας από ειδωλολάτρες που γίνονταν Χριστιανοί, αλλά και αυτές οι τάξεις των Αγίων Μαρτύρων! Πόσοι δήμιοι, πόσοι αξιωματούχοι, πόσοι δέσμιοι δεν βαπτίστηκαν στο αίμα του μαρτυρίου τους!

3. Ας έρθουμε όμως στην εποχή μας. Ποια είναι η δική μας σχέση με τους Μάρτυρες της Πίστεώς μας; (...)

Τελούμε εορτές στη μνήμη τους, κτίζουμε ναούς προς τιμήν τους, αγιογραφούμε την εικόνα τους, συνθέτουμε ύμνους και τροπάρια, διαβάζουμε τους βίους και τα Μαρτύριά τους και πολύ τους θαυμάζουμε. Με πόση ευλάβεια προσκυνούμε τα χαριτόβρυτα και θαυματουργά άγια λείψανά τους! Σ' αυτά στηριγμένη και η Αγία Τράπεζα κάθε Ιερού Ναού της Ορθοδοξίας μας, μας θυμίζει ότι σε κάθε εποχή υπάρχει ανάγκη Αγίων Μαρτύρων, αγίας μαρτυρίας, αγίας ζωής.

4. Έχει ανάγκη σήμερα η εποχή μας από τη φωτεινή παρουσία συγχρόνων Μαρτύρων; (...)

Οπωσδήποτε δεν ζούμε σε περίοδο διωγμών. Αλλά ο εχθρός διάβολος με πολλούς τρόπους μας διώκει και συλλαμβάνει: «ώς λέων ώρυόμενος περιπατεί ζητών τίνα καταπίη» (Α' Πέτρ. ε' 8). Ο κόσμος της αμαρτίας τρέχει πίσω μας ουρλιάζοντας σαν τον ειδωλολατρικό όχλο και ζητά να μας παρασύρει στον ηδονισμό και τη φιλοζωία: «Ρίξε, φωνάζει, το λιβάνι της λατρείας σου στην υλιστική ζωή. Στον βωμό χρήμα - πλούτο - απόλαυση - μόδα - γλέντι - φτηνή προβολή και δόξα...»

5. Μέσα σ' αυτές τις προκλήσεις ζούμε και εμείς. Πώς θα αντισταθούμε;

α. να μελετούμε τη ζωή τους και να ζητούμε τις πρεσβείες τους.

Η μελέτη της ζωής των Μαρτύρων θα μας μεταγγίζει ηρωισμό και δύναμη. Το πραγματικό μεγαλείο της ζωής τους θα ανάψει μέσα μας τη φλόγα για την ανώτερη ζωή που μας καλεί ο Χριστός. Οι άγιοι Μάρτυρες σαν μεγαλύτεροι νικητές αδελφοί μας θα συμπαρασταθούν στον αγώνα μας για την αρετή. Θα ενισχύσουν, σαν πρεσβευτές μας στον αθλοθέτη Χριστό, το σθένος της ομολογίας και αγωνιστικότητάς μας, μπροστά σε

οποιασδήποτε μορφής διώξεις και εχθρούς, της πίστης, της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας ή του εχθρού εαυτού μας.

β. να αποκτήσουμε μαρτυρικό φρόνημα. Πώς;

- Με ζωή μαρτυρίας. Η πραότητα που θα δείξουμε στο παιχνίδι, η υποχωρητικότητα στους θυμώδεις, η ανεξικακία στις τυχόν αδικίες που δεχόμαστε από συμμαθητές ή καθηγητές μας, οι κινήσεις, τα βλέμματά μας, και γενικότερα η συμπεριφορά μας, αποτελεί την πιο ζωντανή και εύγλωττη μαρτυρία Χριστού. Να αγωνιζόμαστε, είτε είμαστε μόνοι μας είτε με άλλους, να ζούμε όπως θέλει ο Θεός.

- Με λόγο μαρτυρίας για τον Κύριο Ιησού Χριστό. Να μη διστάζουμε να ομολογούμε την πίστη μας ως ελπίδα ζωής, ως μήνυμα σωτηρίας. Να φανερώνουμε στους ανθρώπους γύρω μας τα δώρα που μας χαρίζει ο Χριστός: την ειρήνη, τη χαρά, την αγάπη που απολαμβάνουμε μέσα στη ζωή της Εκκλησίας, με την προσευχή, την εξομολόγηση, τη θεία Κοινωνία· να μιλάμε στους φίλους μας για το Κατηχητικό και την Κατασκήνωση, τους ευλογημένους χώρους όπου ζούμε την παρουσία Του.

- Με θυσία. Δεν ξέρουμε αν θα αντιμετωπίσουμε στη ζωή μας περιπτώσεις όπου θα κινδυνεύει η ζωή μας αν δηλώσουμε χριστιανοί. Πάντως αν αγαπούμε ειλικρινά τον Κύριο Ιησού Χριστό, ας μάθουμε να αγωνιζόμαστε εναντίον της αμαρτίας, να θυσιάζουμε τις κακές επιθυμίες και τα προσωπικά μας θελήματα ώστε να είμαστε πάντοτε έτοιμοι για κάθε θυσία!

Είναι πολύ χαρακτηριστική η απάντηση του ιερού Χρυσοστόμου στο ερώτημα πώς είναι δυνατόν να μιμηθεί κανείς τους μάρτυρες όταν δεν γίνεται διωγμός:

«Διωγμού μέν καιρός δέν είναι, αλλά μαρτυρίου καιρός είναι. Τέτοιων αγωνισμάτων, σάν των τότε μαρτύρων, δέν είναι, αλλ' είναι καιρός στεφάνων. Δέν διώκουν άνθρωποι, αλλά διώκουν δαίμονες. Δέν κυνηγά ο τύραννος, αλλά κυνηγά ο διάβολος, πού είναι ο χειρότερος από όλους τούς τυράννους. Δέν βλέπεις νά είναι εμπρός σου άνθρακες, αλλά βλέπεις αναμμένη τή φλόγα της κακής επιθυμίας. Κατεπάτησαν εκείνοι τούς άνθρακες, καταπάτησε σύ τή φλόγα της αμαρτωλής φύσεώς σου. Πάλεψαν εκείνοι πρός θηρία, χαλιναγωγήσε σύ τόν θυμό, πού είναι ανήμερο καί ατίθασο θηρίο. Ἦλθαν εκείνοι αντιμετώποι μέ πόνους αφόρητους, νίκησε σύ τούς άτοπους καί πονηρούς λογισμούς, μέ τούς οποίους είναι γεμάτη η καρδιά σου. Κατεφρόνησαν εκείνοι τή ζωή, καταφρόνησε σύ τήν τρυφή. Ἐριξαν εκείνοι τά σώματά τους στή φωτιά, ρίξε σύ τώρα χρήματα στά χέρια των πτωχών. Κατ' αυτόν τόν τρόπον θά μιμηθείς τούς μάρτυρες» (Λόγος εις τόν άγιον Βαβύλαν).

Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι Εκκλησία Μαρτύρων. Και η ζωή του κάθε χριστιανού είναι μαρτυρία μέσα στον σύγχρονο κόσμο, συνεχής αγώνας και προετοιμασία για το μαρτύριο υπέρ Χριστού. Μας το λέει ξεκάθαρα το Πνεύμα του Θεού, με το στόμα του θεόπνευστου προφήτη Ησαΐα: «γίνεσθέ μοι μάρτυρες» (Ήσ. μγ' 10). «Γίνετε μάρτυρές μου εσείς!» λέει ο Κύριος.